

Kadernota 2020

Corsa 2019002567

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	3
2. Kaders	4
3. Samenvatting budgettair kader 2020 - 2023	7
4. Ontwikkelingen	9
5. Investerings	18

1. Inleiding

Voor u ligt de kadernota 2020. De gemeenteraad stelt jaarlijks de kaders vast die van toepassing zijn op de begroting. In dit geval de (meerjaren)begroting 2020-2023. Daarmee geeft de raad het college de kaders die worden gebruikt bij het opstellen van de begroting 2020. De gemeenteraad wordt gevraagd om de technische uitgangspunten vast te stellen waarmee de ontwerpbegroting 2020 wordt opgesteld. Conform de afspraken rond het spoorboekje P&C 2019 is de kadernota 2020 beleidsrijker zodat de gemeenteraad beter in staat is om richting te geven. Dat past in het streven om de kaderstellende rol van de gemeenteraad te versterken.

Bij de besluitvorming van de begroting 2020 gelden kaders en criteria die door de hogere overheid zijn vastgesteld. Deze kaders zijn opgenomen in de Gemeentewet, het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtkader (GTK) van de provincie Noord-Holland. Het toezicht richt zich primair op het al dan niet aanwezig zijn van een structureel en reëel begrotingsevenwicht. Dit houdt in feite in, dat de jaarlijks terugkerende lasten gedekt moeten worden door jaarlijks terugkerende baten. Zie voor meer informatie de kaderbrief financieel toezicht 2020 van de provincie.

2. Kaders

De volgende kaders zijn relevant voor de kadernota 2020.

Algemene kaders

A. Sluitende begroting

Ingevolge de Gemeentewet, het BBV en het GTK ziet de raad erop toe dat de begroting structureel in evenwicht is. De (wettelijke) opgave voor de gemeente is immers dat er sprake is van een reëel en duurzaam materieel begrotingsevenwicht tussen structurele baten en lasten. Baten en lasten die zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen worden aangemerkt als incidenteel en afzonderlijk aangegeven. Dit reëel en duurzaam begrotingsevenwicht is het belangrijkste toezichtcriterium bij de beoordeling van de begroting door de provincie Noord-Holland. De toepassingen van reserves worden ook als incidenteel aangemerkt tenzij sprake is van bestemmingsreserves welke specifiek zijn gevormd voor de afdekking van de uit investeringen voortvloeiende kapitaallasten, de zogenoemde dekkingsreserves. Hiertoe dient een apart overzicht van de structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves te worden opgesteld.

Van duurzaam materieel begrotingsevenwicht kan de raad afwijken indien aannemelijk is dat het evenwicht binnen de eerstvolgende 3 jaren van de meerjarenbegroting tot stand zal worden gebracht. Hierbij aangetekend dat het herstelde structurele evenwicht niet meerjarig mag opschuiven.

B. Interne budgetregels

De begroting wordt opgesteld op basis van vastgesteld beleid. Voorstellen met een structureel karakter worden afgezet tegen de beschikbare baten en worden bij behandeling van de begroting aan de raad voorgelegd. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen voorstellen met incidentele en structurele effecten. Voorstellen met een incidenteel effect hebben geen effect op de structurele exploitatieruimte van de begroting, zolang deze uit reserves gedekt kunnen worden.

Specifieke kaders

1. Ontwikkeling financiering en rente

De financieringsbehoefte zal in 2020 als gevolg van investeringsvoorstellen en bestaande en aanstaande aflossingen onverminderd groot blijven. De vraag om vreemd vermogen zal leiden tot een beroep op de kapitaalmarkt. Dit leidt tot rentelasten. De in de begroting te hanteren rekenrente is gebaseerd op de in het verleden afgesloten en toekomstige af te sluiten vaste geldleningen. De rekenrente in de begroting 2020 blijft 2% en is gebaseerd op het gemiddelde percentage van de huidige leningenportefeuille. Indien de renteontwikkeling daartoe aanleiding geeft dan zal daar bij het opstellen van de begroting 2020 op worden teruggekomen.

2. Autonome ontwikkelingen: inwoners/woningen/areaaluitbreiding

Bij de meerjarenraming van de OZB opbrengsten zal rekening worden gehouden met de areaal uitbreiding van opgeleverde nieuwbouwwoningen. De uitbreiding levert een toename van de WOZ-waarde op omdat deze woningen mee worden genomen in de WOZ-waardering voor 2020. Enerzijds neemt daardoor de OZB opbrengst toe en anderzijds neemt de algemene uitkering uit het Gemeentefonds af omdat de OZB-belastingcapaciteit als negatieve inkomstenmaatstaf wordt meegenomen bij de bepaling van de hoogte van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Om en nabij gezien een neutrale operatie.

3. Loon- prijsontwikkeling

Voor de bepaling van het loon-prijsniveau wordt gebruik gemaakt van de meest recente informatie van het Centraal Planbureau van maart 2019. Daarbij wordt onderscheid gemaakt in loonkostenontwikkeling en prijsontwikkeling goederen en diensten. Er wordt uitgegaan van het gemiddelde van de door de CPB berekende cijfers voor de komende vier jaar omdat dit wordt gebruikt voor de inflatieverwachting voor de komende vier jaar.

Loonkostenontwikkeling

Voorgesteld wordt in de begroting 2020 en verder conform de CPB-raming uit te gaan van een loonontwikkeling van 2,2%. Zo nodig wordt het cijfer bijgesteld in de begroting 2020.

Prijzontwikkeling goederen, diensten, subsidies

De materiële budgetten worden geïndexeerd om de koopkracht op peil te houden. Volgens de raming van het CPB gaat het om 1,7%. Dit percentage wordt ook gebruikt voor de koopkrachtcompensatie van subsidiebudgetten.

4. Decentralisatie Sociaal Domein.

Per 1 januari 2015 is een drietal decentralisaties en een kanteling van de WMO doorgevoerd. Hiervoor zijn tot 2019 gelden via een integratie-uitkering ontvangen en overschotten/tekorten als egalisatie via de reserve Sociaal Domein afgevangen. Vanaf 2019 is de systematiek veranderd en zijn de gelden overgeheveld en gelabeld als algemene uitkering. De egalisatiereserve Sociaal Domein is gemaximeerd op € 650.000 en de minimale omvang is bepaald op € 450.000. Gezien de groter dan verwachte tekorten Sociaal Domein in 2018 en 2019 zal de stand van de reserve eind 2019 naar verwachting onvoldoende zijn om de tekorten te dekken. Daarom wordt voorgesteld om de egalisatiereserve vanaf 2020 op te heffen. Vanaf 2020 worden tekorten /overschotten direct verrekend met de Flexibele Algemene Reserve.

5. Relatie WOZ-herwaardering met OZB-tarieven

In Bloemendaal is, in navolging van wat landelijk gebruikelijk is, het beleid dat de hoogte van de OZB-opbrengsten voor de gemeente niet wijzigt door hogere of lagere WOZ-waarderingen. Dit betekent dat het effect van de WOZ-waarderingen op de beschikbare belastingcapaciteit wordt vertaald in een evenredige verhoging/verlaging van de lokale OZB-tarieven. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een door GBKZ ontwikkeld rekenmodel waarbij naast de geprognosticeerde waardeontwikkeling een correctie voor beroep, bezwaar en leegstand is meegenomen. Waardestijgingen in Bloemendaal als gevolg van areaaluitbreiding (meer woningen en verbouwingen) mogen wel leiden tot een hogere OZB-opbrengst. Dit om de korting op de algemene uitkering, zie 2, te compenseren.

6. Heffingen en belastingen

Voor de heffingen en belastingen (incl. OZB) geldt een koppeling met het landelijk inflatiecijfer voor de loon-prijzontwikkeling van het Centraal Planbureau. De overige inkomsten heffingen, huren en belastingen worden ook verhoogd met het gemiddelde van de loonkostenontwikkeling (2,2%) en de prijzontwikkeling materieel (1,7%). Dit houdt in dat het percentage voor 2020 uitkomt op 1,9 %.

De precario op netwerken mag niet verder verhoogd worden en wordt vanaf 2022 afgeschaft. In de periode 2020 t/m 2021 zijn deze baten incidenteel en dragen niet meer bij aan het structurele begrotingsevenwicht.

Tarieven van de parkeerbelastingen stijgen jaarlijks mee met de inflatie-aanpassingen. Het beleid is om de tarieven toeristenbelasting en parkeertarieven strand van de gemeente Zandvoort en het daarbij gehanteerde model als uitgangspunt te nemen.

De afvalstoffenheffing en rioolheffing mogen maximaal omhoog tot het niveau van 100% kostendekking. Besparingen op 'gesloten financieringssystemen' zoals riolering en afval worden verrekend in de tarieven van de retributies.

Huur gemeentewoningen

Om het "scheefhuren" (bewoners die gelet op hun inkomen te goedkope sociale huurwoningen bewonen en daarmee de doorstroming belemmeren) tegen te gaan is de jaarlijkse huurverhoging van gemeentewoningen gekoppeld aan het regeringsbeleid inzake huurwoningen. Daarin is bepaald dat de huurverhoging inkomensafhankelijk is.

De volgende percentages voor de maximale huurverhoging in 2019/2020:

- tot en met € 42.436 stijgt de huur maximaal 4,1 % (de inflatie + 2,5 %);
- boven € 42.436 stijgt de huur maximaal 5,6 % (de inflatie + 4 %).

7. Investerings

Er worden alleen reële investeringen in het investeringsprogramma van de meerjarenbegroting opgenomen. Dit zijn reguliere vervangingsinvesteringen (vervoermiddelen en gereedschappen) en nieuwe investeringen die voldoende zijn onderbouwd met betrekking tot capaciteit, tijd en geld. Dit betekent, dat de investering én in het begrotingsjaar wordt gedaan én dat een degelijke onderbouwing van het bedrag is gegeven.

Volgens vastgesteld financieel beleid worden investeringen kleiner dan € 25.000 niet geactiveerd.

Gezien de relatie met het schuldniveau is het belangrijk om nut, noodzaak en tempo van investeringen af te wegen tegen de financiële mogelijkheden. Daarom wordt in hoofdstuk 5 nader op de investeringen ingegaan.

8. Eigendommen

De opbrengsten eigendommen (verkochte woningen) en andere activa worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve 'afbouw schulden'. De opbrengsten worden gereserveerd voor het aflossen van schulden voor zover de flexibele algemene reserve meer dan 3% van het begrotingstotaal bedraagt. Bij het opstellen van de jaarrekening wordt deze 3%-regel beoordeeld. Zo nodig wordt de flexibele algemene reserve aangevuld uit de bestemmingsreserve afbouw schulden.

9. Grip op samenwerking

De Wet Gemeenschappelijke regelingen is aangescherpt en legt Gemeenschappelijke Regelingen (uitgezonderd 'lichte' GR's) vanaf 2015 op om vóór 15 april van het lopende jaar hun voorlopige jaarrekening en de algemene financiële en beleidsmatige kaders aan de raden van de deelnemende gemeenten aan te bieden. Dat sluit meer aan op de gemeentelijke planning en control cyclus. In het kader van 'grip op samenwerking' wordt vanaf 2017 een toetsingskader gebruikt om de ontvangen P&C documenten te beoordelen en gestructureerd aan de gemeenteraad aan te bieden.

10. Indeling programma's

Vanaf 2017 is in het kader van de vernieuwde BBV een andere taakveld- en programma indeling ingevoerd. Deze BBV-indeling is het meest transparant en maakt het vergelijken met andere gemeenten makkelijk met hulp van de website Waarstaatjegemeente.nl. De indeling is als volgt:

Programma 0: Bestuur en ondersteuning

Programma 1: Veiligheid

Programma 2: Verkeer, vervoer en waterstaat

Programma 3: Economie

Programma 4: Onderwijs

Programma 5: Sport, cultuur en recreatie

Programma 6: Sociaal domein

Programma 7: Volksgezondheid en milieu

Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

3. Samenvatting budgettair kader 2020 - 2023

Onderwerp	Voorstel
Sluitende begroting	De gemeenteraad ziet toe op een duurzaam materieel begrotingsevenwicht. Dit houdt in dat meerjarige structurele lasten door meerjarige structurele baten worden gedekt.
Interne budgetregels	Voorstellen met structurele financiële gevolgen worden niet tussentijds, maar alleen bij de begroting, in behandeling genomen. Tussentijdse voorstellen worden alleen bij de Zomernota behandeld mits ze onvoorzien, onvermijdbaar en onuitstelbaar zijn en bovendien incidenteel van aard. Voor andere en complexe nieuwe voorstellen dient, conform de verordening financieel beheer, een apart raadsvoorstel te worden gemaakt.
Ontwikkeling financiering en (toe te rekenen) rente	De rekenrente voor de begroting 2020 vast te stellen op 2,0%.
Autonome ontwikkelingen (inwoners/woningen)	In de meerjarenbegroting wordt voor zover mogelijk rekening gehouden met autonome ontwikkelingen inwoners/woningen die uit bouwprojecten voortvloeien. De zogenoemde volume-aanpassingen. Hierbij wordt er bovendien vanuit gegaan, dat tegenover de stijging van de baten (OZB + Algemene uitkering), een stijging van de lasten staat wegens infrastructurele en sociaal maatschappelijke kosten. De budgethouders dienen dit aan te geven.
Loon-/prijscompensatie	1. De personeelsbudgetten worden vanaf 2020 jaarlijks met 2,2% geïndexeerd; 2. De prijsgevoelige budgetten worden vanaf 2020 met 1,7% verhoogd; 3. De subsidies worden vanaf 2020 met 1,7% verhoogd.
Gemeentefonds	Over de effecten van de mei/juni circulaire 2019 is nog niets bekend, de raad wordt met een separate brief geïnformeerd.
Relatie WOZ-herwaardering met OZB-tarieven	Als in het WOZ-tijdvak (1-1-2018 tot 1-1-2019) sprake is van waardeinstijgingen/-dalingen, dan vindt, rekening houdend met, de beschikbare belastingcapaciteit een verrekening plaats via een evenredige verlaging/verhoging van de OZB-tarieven 2020. Hierdoor is er geen sprake van een structurele meer-/minderopbrengst m.i.v. 2020 als gevolg van de mutaties in de belastingcapaciteit.
Heffingen/belastingen	Continuering van bestaand beleid: 1. De OZB, gewone precariobelasting, toeristenbelasting en leges worden in 2020 trendmatig met 1,9% verhoogd. Op grond van de gegevens uit de mei/juni circulaire 2019 kan dit percentage nog worden aangepast (NB: precario op netwerken mag vanaf 2017 niet verder verhoogd worden); De overige inkomsten heffingen en huren worden ook met het gemiddelde van loonkosten en materiële kosten verhoogd (1,9%); 2. De parkeerbelastingen worden in 2020 op basis van hetzelfde inflatiecijfer met € 0,05 per uur verhoogd (of met eenzelfde verhoging als de gemeente Zandvoort); 3. De afvalstoffenheffing, rioolheffing en grafrechten worden slechts trendmatig verhoogd indien het niveau van 100% kostendekking nog niet is bereikt. 4. Het beleid is om de tarieven toeristenbelasting en parkeertarieven strand van de gemeente Zandvoort en het daarbij gehanteerde model als uitgangspunt te nemen.

<p>Investeringen</p>	<p>Er worden voor de periode 2020-2023 alleen investeringen in de begroting geraamd die in het betreffende begrotingsjaar ook tot uitvoering komen. Bij de aanlevering voor de begroting worden op basis van concrete plannen van aanpak (capaciteit, tijd en geld) voorstellen ingediend om beschikbaar stellen van kredieten voor die investeringen te bewerkstelligen. In geval van zeer hoge urgentie kan van deze beleidslijn worden afgeweken. D.w.z. dat de gemeente of derden bij uitstel risico's lopen waaruit mogelijk ook schadeclaims kunnen voortvloeien. Zie verder hoofdstuk 4 'Ontwikkelingen' en 5 'Investeringen'.</p>
<p>Eigendommen</p>	<p>De opbrengsten eigendommen (verkochte woningen) en andere activa worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve 'afbouw schulden'. De opbrengsten worden gereserveerd voor het aflossen van schulden voor zover de flexibele algemene reserve meer dan 3% van het begrotingstotaal bedraagt. Bij het opstellen van de jaarrekening wordt deze 3%-regel beoordeeld. Zo nodig wordt de flexibele algemene reserve aangevuld vanuit de bestemmingsreserve afbouw schulden.</p>
<p>Ontwikkeling schuldpositie / investeringsplafond</p>	<p>De schuldpositie van de gemeente staat onder druk. De ontwikkeling van de schuld van de gemeente wordt gevolgd met financiële kengetallen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. De meeste schulden worden gemaakt voor investeringen. De gemeenteraad heeft op 3 november 2016 besloten om te streven naar een bruto schuld van bij voorkeur niet hoger dan € 20 miljoen en maximaal € 40 miljoen alsmede een solvabiliteit van 50%. Er dient een integrale afweging te worden gemaakt tussen de meerjarige investeringen enerzijds en het beoogde schuldniveau anderzijds. Zie ook de tussenrapportage Bloemendaal duurzaam financieel houdbaar.</p>

4. Ontwikkelingen

Onderstaand worden ontwikkelingen genoemd die de komende jaren een substantiële invloed (kunnen) hebben op de financiële positie van de gemeente Bloemendaal of zijn ter kennisname. De geschetste ontwikkelingen zijn ter informatie van de gemeenteraad, niet ter besluitvorming. De gemeenteraad is wel in de gelegenheid om richting te geven aan door de raad gewenste of ongewenste ontwikkelingen.

In het begrotingsproces 2020-2023 kunnen de laatste inzichten worden meegenomen, ook die van de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds volgens de mei/juni circulaire.

Programma 0: Bestuur en ondersteuning

Organisatie

Wat betreft inzet van personeel is sprake van een toenemende behoefte aan flexibele, opgavegerichte inzet waarbij het accent komt te liggen op een participatieve werkwijze. Het college zet in op verdere ambtelijke samenwerking met de gemeente Heemstede.

Communicatie

Goede communicatie en participatie zijn speerpunten binnen het collegeprogramma 2018-2022. Om deze collegeperiode effectief invulling hieraan te kunnen geven zal bij de begroting worden voorgesteld om het tijdelijk voor 2019 beschikbaar gestelde budget van € 80.000 in 2020 te continueren.

Informatisering

De context van de informatievoorziening van de gemeenten is zeer complex. Deze context waarin we werken wordt gevormd door maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, toename aan wetten en Rijksprogramma's. Naast ontwikkelingen die op ons af komen is de eigen ambitie hierbij bepalend. Dit wordt vertaald in een informatiebeleidsplan. Naar verwachting zullen als gevolg hiervan de gemiddelde kosten voor ICT en Informatievoorziening de komende jaren blijven stijgen en beslag leggen op formatie- en exploitatieruimte.

GRIT

De kosten GRIT zullen (bij outsourcing) volgens de laatste cijfers t/m 2022 ongeveer € 15.000 per jaar dalen en vanaf 2023 met dit bedrag stijgen.

Energietransitie Woningen

Nederland heeft met het klimaatakkoord een breed gedragen en gebalanceerd maatregelenpakket per sector uitgewerkt. In 2019, en wellicht ook 2020, zal in het teken staan van de Regionale Energiestrategie (RES) en de implementatie daarvan. Tegelijkertijd faciliteren we als gemeente het proces van het ontstaan van een netwerk van actieve inwoners die zich willen inzetten op kennisuitwisseling en onderlinge hulp rondom dit thema. De nieuwsbrief "Bloemendaal zet stappen" is hieraan ondersteunend en gericht op alle inwoners uit alle kernen.

De transitie om de bestaande woningen aardgasvrij te maken, is een proces van de komende 20 tot 30 jaar. De gemeente heeft de taak deze transitie te begeleiden. Gebleken is dat op dit moment een collectieve warmtevoorziening voor Bloemendaal financieel niet haalbaar is. Gezocht zal moeten worden naar andere warmtetechnieken die door technologische ontwikkeling goedkoper zullen worden. De komende jaren zal naast inzet van de duurzaamheidscoördinator ook meer personele inzet nodig zijn vanuit andere onderdelen van de organisatie.

Verduurzaming Gemeentelijk Vastgoed

Er zal naar aanleiding van het landelijk klimaatakkoord een inventarisatie uitgevoerd worden om het maatschappelijk vastgoed van de gemeente te verduurzamen. Deze verduurzaming dient in 2040 gerealiseerd te zijn. Los daarvan, staat in het collegeprogramma dat er een onderzoek komt naar de verduurzaming van de openbare gebouwen. In 2020 worden naar verwachting de financiële consequenties duidelijk voor de begroting 2021.

Asbestsanering Gemeentelijk Vastgoed

Er wordt als gevolg van landelijke wetgeving 'Nederland asbestvrij 2023' een inventarisatie uitgevoerd om te bepalen in hoeverre voor het gemeentelijk vastgoed asbestsanering noodzakelijk is. De kosten die met de inventarisatie en het verwijderen van het asbest worden gemaakt zijn nog niet bekend.

Programma 1: Veiligheid

Nieuwbouw brandweerpost Bennebroek

De raad is akkoord gegaan om de brandweerpost Bennebroek op de huidige plaats te vernieuwen. Het gaat om een investering van ongeveer € 2,1 miljoen. De jaarlijkse lasten daarvan voor de gemeente Bloemendaal bedragen ongeveer € 100.000.

Aanpassing bijdrage VRK

In de VRK is discussie over herijking van de verdeelsystematiek van de kosten brandweezorg. Dat heeft mogelijk gevolgen voor de jaarlijkse bijdrage. Het gaat hier zowel om de huisvesting (kazernes), de bluswatervoorziening als de brandweezorg zelf.

Investering Reddingsbrigade Bloemendaal

De Vrijwillige Bloemendaalse Reddingsbrigade heeft voor de periode 2020- 2023 een aantal investeringen staan. Vooruitlopend op het definitieve onderzoeksrapport naar de financiering en investeringsmiddelen van de Bloemendaalse Reddingsbrigade en diverse Reddingsbrigades in Nederland en het voorstel dat hiervoor aan het college en raad wordt voorgelegd wil de reddingsbrigade ongeveer € 30.000 in 2020 investeren om te kunnen blijven voldoen aan de gemeentelijke taak om de veiligheid en gezondheid van strandbezoekers zo goed mogelijk te waarborgen.

Programma 2: Verkeer, Vervoer en Waterstaat

Vergroten toegankelijkheid bussen door aanpassen bushaltes

Uit een inventarisatie blijkt dat bij ca. 37 haltes in de gemeente Bloemendaal aanpassingen gedaan moeten worden om de toegankelijkheid van de bus te vergroten. De kosten voor het aanpassen van de bushaltes zijn geraamd op € 170.000. De kosten om deze aanpassingen voor te bereiden zijn geraamd op € 30.000. Bij de begroting zal worden voorgesteld om hiervoor eenmalig een budget beschikbaar te stellen van € 200.000 in 2020.

Wegreconstructie asfaltwegen Meerwijk Bennebroek in 2022 (investering € 450.000)

In 2020 tot en met 2022 is aanleg van drainage in de wijk Meerwijk in Bennebroek voorzien. De dranaanleg biedt de mogelijkheid tegen meerkosten de oude asfaltwegen in het gebied (Van Galenlaan, Witte de Withlaan en Karel Doormanplantsoen) te renoveren. In deze wegen is de aanleg van drainage voorzien in fase 3 (2022). De investering hiervoor wordt geraamd op € 450.000.

Herinrichting openbare ruimte Veen en Duin (investering € 700.000 in 2020).

De vervanging van de riolering en drainage aanleg in Veen en Duin en de Pieter Keylaan biedt de mogelijkheid de versleten bestrating te vervangen. De kosten daarvan komen voor een deel ten laste van de rioolexploitatie (de rijbaan). De renovatie van de voetpaden en parkeerstroken vergt een investering van € 700.000. De openbare ruimte in Veen en Duin kan klimaatbestendig, toekomstgericht en duurzaam worden ingericht en vergt voor langere tijd geen groot onderhoud. Het krediet is in combinatie met dat voor de rioolvervanging toereikend voor een functionele inrichting met een mooie uitstraling (bijvoorbeeld gebakken bestrating of asfalt, tegels met een slijtlaag). De inrichting wordt samen met de bewoners bepaald.

Herinrichting Bennebroekerlaan in combinatie met wegonderhoud

In 2020 is groot wegonderhoud aan de rijbaan van de Bennebroekerlaan gepland. In de evaluatie van het verkeerscirculatieplan is geadviseerd de smalle fietsstroken te verbreden om de snelheid te verlagen en de verkeersveiligheid te verbeteren. In dat kader is het ook wenselijk de parkeerstroken te verbreden, zodat auto's niet op de fietsstrook of het trottoir staan. Het doel kan worden bereikt door het groot onderhoud aan de rijbaan te combineren met de aanleg van brede rode fietsstroken, en de trottoirs en parkeerstroken opnieuw in te richten met een bredere parkeerstrook. De

asfaltwerkzaamheden aan de rijbaan zijn aan te merken als groot wegonderhoud; de herinrichting van trottoirs en parkeerstroken als reconstructie. De meerkosten ad € 75.000 van het rode asfalt worden daarom als incidenteel budget opgenomen. De investering van € 75.000 voor de reconstructie van trottoir en parkeervakken wordt afgeschreven in 25 jaar. Overigens komen de kosten van het noodzakelijke wegonderhoud (vervangen asfaltdeklaag met een smalle fietsstrook met rode coating) ten bedrage van € 123.000 ten laste van de voorziening rationeel wegbeheer.

Verhoging onderhoudsbudget verkeersregelinstanties met structureel € 10.000 per jaar

Het huidige budget is ontoereikend voor het verhelpen van storingen aan knipperlichten van beveiligde voetgangersoversteekplaatsen (zebra's), en daarom is een aanvullend budget benodigd van € 10.000.

Wegreconstructie rijbaan A. van der Hulstlaan n.a.v. drainageaanleg Meerwijk van € 195.000 in 2022

In 2020 tot en met 2022 is aanleg van drainage in de wijk Meerwijk in Bennebroek voorzien. De dranaanleg biedt de mogelijkheid tegen beperkte meerkosten de versleten bestrating in de Abraham van der Hulstlaan te renoveren en duurzaam in te richten met nieuwe bestratingsmaterialen. In deze weg is de aanleg van drainage voorzien in fase 3 (2022). Het gaat alleen om vervanging van de huidige rijbaan.

Herijking investeringsprogramma armaturen en masten openbare verlichting

Wij vervangen de armaturen en masten van de openbare verlichting op basis van de economische levensduur (20 jaar voor armaturen, 40 jaar voor masten). Het tempo van de vervanging wordt bepaald door de beschikbare budgetten. In het investeringsplan zijn jaarlijks investeringen van € 170.000 voor armaturen en € 34.000 voor masten opgenomen. Wij streven naar een wijkgerichte aanpak van de vervanging en hebben daartoe een meerjarenplanning opgesteld. In die planning zijn eind 2024 alle afgeschreven armaturen en masten vervangen. De uitvoering van de meerjarenplanning vraagt een herverdeling van de kredieten omdat de vervanging van de masten aanzienlijk duurder is dan de geraamde € 34.000 per jaar. Het investeringsprogramma wordt aangepast. Bij uitvoering van het investeringsplan zijn eind 2024 alle economisch afgeschreven armaturen vervangen (4200 stuks) door led, waarmee een energiebesparing (ten opzichte van 2015) van ca. 60% (jaarlijks 400.000 kWh) bereikt wordt. De dan nog resterende ca. 700 conventionele armaturen zijn al energiezuinig en worden geleidelijk vervangen door led.

Verhoging verkeersveiligheid door aanleg rode fietsstroken Iepenlaan (€ 100.000 in 2020).

Uit de evaluatie van het verkeerscirculatieplan in 2017 is gebleken dat de gemiddelde snelheid van het autoverkeer in de Iepenlaan aanzienlijk hoger is dan de maximumsnelheid van 30 km/uur. Gelet op het vrij hoge aantal fietsers is dat ongewenst. Voorgesteld wordt om de snelheid te verlagen door de aanleg van brede fietsstroken. In 2020 is levensduur verlengend wegonderhoud aan de Iepenlaan gepland, waarmee de aanleg van fietsstroken kan worden gecombineerd. Het geplande wegonderhoud bestaat uit een oppervlakbehandeling (slijtlaag). Het doel kan worden bereikt door op die oppervlakbehandeling een slemlaag van emulsie-asfalt met rode fietsstroken aan te brengen. De meerkosten van de slemlaag ten opzichte van de oppervlakbehandeling bedragen € 100.000. De oppervlakbehandeling wordt ten laste van de voorziening rationeel wegbeheer gebracht. De levensduurverlenging van de weg door een oppervlakbehandeling en/of slemlaag is 7-10 jaar. Daarom worden de extra kosten ten laste van de algemene middelen geraamd.

Verkeersmaatregelen Julianalaan

In het collegeprogramma is € 10.000 opgenomen voor het doen van onderzoek/maken van een plan voor verkeersmaatregelen Julianalaan. Die maatregelen moeten effectief zijn tegen te hard rijden en inhalen. Het is de bedoeling, dit onderzoek in 2019 te doen. Daaruit kan een uitvoeringsplan voortkomen, dat vanaf 2020 een investering met zich mee brengt. De hoogte van de investering is nog onbekend.

Uitbreiding fietsenstalling NS station Bloemendaal

In 2018 heeft de raad een incidenteel budget beschikbaar gesteld waarmee Prorail een plan maakt voor het uitbreiden van de fietsenstalling bij NS station Bloemendaal. Realisatie van het plan vraagt een financiële bijdrage van de gemeente. Naar huidig inzicht worden de kosten als volgt verdeeld: Rijk 40%, Mobiliteitsfonds Zuid Kennemerland 30% en gemeente Bloemendaal 30%. Uitgaande van een

zeer voorlopige schatting zijn de kosten voor de gemeente € 60.000. De uitvoering is vanaf 2020, afhankelijk van planning Prorail.

Aanpassen regionale bewegwijzering

De stuurgroep Bereikbaarheid Zuid-Kennemerland heeft opdracht gegeven om de regionale (auto-) bewegwijzering door te lichten en waar nodig aan te passen. Het plan wordt gemaakt door de Nationale Bewegwijzeringdienst (onderdeel Rijkswaterstaat) en bevindt zich in de afrondende fase. De uitvoering brengt kosten met zich mee voor de verschillende wegbeheerders. Er is nog geen bedrag te noemen. De kosten zullen deels uit het mobiliteitsfonds kunnen komen (25%), de rest is voor de wegbeheerders (gemeenten, provincie, Rijk). Er zijn vermoedelijk geen subsidiemogelijkheden.

Verwerken aanvragen oplaadpalen

In 2011 is de gemeente samen met de provincie en de MRA begonnen met het opbouwen van een netwerk van openbare oplaadpunten voor elektrische auto's, destijds geïnitieerd vanuit nieuw milieubeleid. Uren en budgetten werden 50-50 verdeeld tussen de programma's verkeer en milieu. Na de vorming van de OD IJmond is deze nieuwe taak geheel bij de gemeente/verkeer gelegd. Tot op heden worden de benodigde extra uren op tijdelijke basis ingevuld. Het aantal aanvragen per jaar vertoont een stijgende lijn, van gemiddeld 2 in de periode 2011-2015 naar gemiddeld 6 in de periode 2016-2019. Als de opkomst van elektrisch rijden de komende jaren doorzet zoals verwacht, moet rekening worden gehouden met een sterke stijging van het aantal aanvragen. Deze taak zal dan meer structurele inzet vragen (aanvragen beoordelen, geschikte locaties zoeken, afstemmen met aanvrager/omwonenden, verkeersbesluit nemen, uitvoering en plaatsing technisch voorbereiden met aannemer, contractbeheer en 3-jaarlijkse (her-)aanbesteding van inkoop laadpalen en netwerkbeheer via MRA).

Aanpassen tariefstructuur parkeren strand

De ondernemers op het strand willen graag een andere tariefstructuur voor het betaald parkeren op P1 en P2. Onderzocht wordt in hoeverre we aan die wens tegemoet kunnen komen, maar de totale parkeeropbrengsten kunnen laten stijgen.

Programma 3: Economie

Herontwikkeling Kop Zeeweg

In het collegeprogramma is aangegeven dat de Kop van de Zeeweg herontwikkeld wordt zodat die plek meer uitstraling krijgt. Een geactualiseerd plan, projectplanning en kostenraming zal gemaakt worden wanneer helderheid is over de uitvoering van de ruimtelijke initiatieven in Bloemendaal aan Zee. Deze investering maakt reeds onderdeel uit van het investeringsprogramma.

Programma 4: Onderwijs

Stand van zaken uitvoering IHP

Het college heeft in januari 2018 het IHP vastgesteld. De raad heeft in maart 2018 met betrekking tot het IHP o.a. besloten het te beschouwen als strategisch kader voor het beleid met betrekking tot onderwijshuisvesting binnen de gemeente Bloemendaal. Basis voor het gemeentelijk (onderwijs)huisvestingsbeleid is de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Bloemendaal. Deze is nog niet aangepast aan de beleidswijzigingen vastgelegd in het IHP. In de loop van de 2e helft van 2019 wordt aan de raad voorgesteld een geheel nieuwe verordening vast te stellen, aangepast aan het IHP. Verder is de bedoeling dat de gemeenteraad de voor de uitvoering van het IHP benodigde middelen (kredieten) beschikbaar stelt. Dit geschiedt bij/door vaststelling van de jaarlijkse begroting.

Invoering 'lokaal budget ondersteuning onderwijs'

De gemeente stelt jaarlijks aan of ten behoeve van de basisscholen € 208.000 beschikbaar ten behoeve van:

1. het aanstellen van vakdocenten gymnastiek;
2. preventief jeugdbeleid;
3. een bezoek aan het Anne Frankhuis dan wel Verzetsmuseum te Amsterdam;
4. het praktisch verkeersexamen.

De sterke stijging van de gemeentelijke lasten op het terrein van onderwijshuisvesting, als gevolg van het uitvoeren van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs, maken het logisch hierop te bezuinigen. Voorgesteld wordt om het budget met 50% te verminderen maar scholen maximale vrijheid te geven over de besteding van de overblijvende € 6.500 per school. De opbrengsten hiervan lopen op van € 34.000 in 2021 tot € 104.000 in 2023.

Programma 5: Sport, cultuur en recreatie

Deelname regionaal wandelnetwerk

Onderdeel van het collegeprogramma is om in het kader van 'recreatie en toerisme' met terreinbeheerders te werken aan een wandelnetwerk Zuid-Kennemerland met bijbehorende toeristische overstappunten. Zo worden recreanten meer mogelijkheid geboden op recreatie in de open lucht. Ook moet het wandelnetwerk zorgen voor aansluiting op bestaande wandelpaden, inclusief de paden in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Hiermee is een structureel budget gemoeid van € 22.000 vanaf 2021.

Investing van € 104.000 in 2020 renovatie beschoeiingen Kennemerpark-Veen en Duin alsmede Teylingerweg-Bomanslaan.

Bij inspectie van de beschoeiingen in 2018 is geconstateerd dat een aantal houten beschoeiingen ernstig is aangetast en vervangen moet worden.

Tractie

Conform het investeringsprogramma worden enkele investeringen in het gemeentelijk wagenpark voorgesteld en wordt het wagenpark verder verduurzaamd.

Programma 6: Sociaal domein

Verhoging budget Jeugdzorg

In 2018 en 2019 zijn de uitgaven voor jeugdzorg ongeveer € 1 miljoen per jaar hoger dan in de periode t/m 2017. Omdat verwacht wordt dat de uitgaven hiervoor fors hoger zullen blijven uitvallen, is vanaf 2020 € 800.000 aan extra budget nodig. Het bedrag zou lager uit kunnen vallen indien preventief beleid zich vertaalt in een dalende zorgvraag maar tegen kunnen vallen vanwege het open einde karakter van de gemeentelijke zorgplicht.

Verlaging opbrengst eigen bijdrage WMO

Vanaf 2019 is een zogenaamd uniform abonnementstarief ingevoerd van € 19 eigen bijdrage per vier weken voor WMO-voorzieningen. Het Rijk stelt hiervoor compensatie beschikbaar van € 143.000, maar dat is onvoldoende om het verlies van baten te compenseren. Daarom zal de geraamde WMO opbrengsten vanaf 2020 met circa € 350.000 moeten worden verlaagd.

Verhogen subsidie Veilig Thuis

Veilig Thuis vervult een spilfunctie in het doorbreken en oplossen van acuut huiselijk geweld en/of kindermishandeling. De gemeenten in Zuid-Kennemerland, IJmond en Haarlemmermeer verstrekken hiervoor subsidie. Omdat de taken in omvang en intensiteit zijn toegenomen heeft Veilig Thuis structureel meer middelen nodig om haar taken goed te kunnen (blijven) vervullen. Mogelijk wordt Veilig Thuis binnen enkele jaren als aparte entiteit binnen de Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) ondergebracht. Vanaf 2020 moet rekening worden gehouden met een extra jaarlijkse subsidie van ongeveer € 100.000.

Egalisatiereserve Sociaal Domein

Hiervoor wordt verwezen naar punt 4 van hoofdstuk 2.

Sociaal Domein

De ontwikkelingen op het vlak van het Sociaal Domein zijn beschreven in het beleidsplan Sociaal Domein 2019-2022 dat door uw raad op 18 april 2019 is behandeld. Speciale aandacht gaat in 2020 uit naar het bestrijden van eenzaamheid, dementie (het ontwikkelen van een laagdrempelige inloopvoorziening), het inzetten van praktijkondersteuners jeugd bij huisartsen, mantelzorgers (het

uitvoeren van een behoeftenonderzoek onder mantelzorgers) en het ontwikkelen van 1 loket voor alle vragen op het gebied van hulp en ondersteuning.

Implementatie Verplichte Geestelijke Zorg (WVGGZ) in de VRK regio

Op 1 januari 2020 wordt de huidige Wet bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen (Bopz) vervangen door de Wet verplichte GGZ (Wvvgz).

De huidige opnamewet wordt straks vervangen door een behandelwet. Onder de WVGGZ kunnen ook andere interventies dan verplichte opname worden opgelegd, zoals ambulante behandeling en begeleiding. Het criterium voor het opleggen van verplichte zorg is onder de nieuwe wet het aanzienlijke risico op ernstig nadeel voor de persoon zelf of voor anderen.

In onze regio wordt onderzocht of aangesloten kan worden bij het meldpunt Zorg en Overlast van de GGD Kennemerland. De burgemeester heeft in de nieuwe wet (WVGGZ) een 'hoorplicht'. De kosten zijn op voorhand niet in te schatten omdat dit samenhangt met het aantal meldingen dat wordt ontvangen.

Oprichting Participatiebedrijf

De mogelijkheid om een zogenaamd 'Participatiebedrijf' op te richten wordt onderzocht. Het Participatiebedrijf wordt in eerste instantie gevormd door de huidige GR Paswerk en (onderdelen van) de Paswerk Holding samen te voegen. Nadat het Participatiebedrijf is begonnen als Haarlems initiatief, zijn de regiogemeenten nu uitgenodigd om deel te nemen als eigenaar. Het eventuele besluitvormings-traject via commissie en raad vindt, na afronding van het onderzoek, naar verwachting plaats in de tweede helft 2019. In 2020 zou het Participatiebedrijf dan kunnen worden opgericht.

Programma 7: Volksgezondheid en milieu

Een aantal investeringen uit het GRP wordt geactualiseerd. Sommige worden geschrapt/uitgesteld en nieuwe investeringen worden toegevoegd. Hieronder kunt u een aantal nieuwe investeringen vinden:

- Opnemen investering van € 175.000 rioolvervanging Langelaan in 2022 in het GRP;
- Opnemen drainage Meerwijk in het GRP (investering van € 742.000) om het grondwaterprobleem Meerwijk op te lossen;
- Conform het huidige GRP wordt in 2020 de Pieter Keylaan en Veen en Duin de riolering vervangen en drainage aangelegd voor € 1.278.000 (voor het vervangen van de verouderde systemen zie het voorstel bij programma 2);
- Opnemen investering van € 700.000 voor vervanging riolering Zuidlaan alsmede aanleg van een infiltratieriolering voor drainage;
- Vervangen riolering Duinwijckweg ad € 135.000 in 2022.

Deze investeringen worden meegenomen in het aangepaste investeringsprogramma.

Modernisering afvalinzameling Veen en Duin ten laste van afvalexploitatie

Wat betreft de afvalexploitatie wordt voorgesteld om in Veen en Duin de afvalinzameling te verbeteren. De riolering en drainage wordt in 2020 in Veen en Duin vervangen. Gelijktijdig vindt een integrale renovatie van de openbare buitenruimte plaats. Onderdeel daarvan zijn de inzamelvoorzieningen voor hoogbouw. Onafhankelijk van de keuze van welk inzamelsysteem dan ook kan een geïntegreerde voorziening voor afvalinzameling voor hoog- en laagbouw worden toegepast. Verder wordt het bestaande brengparkje van papier uitgebreid met een brengparkje voor papier, glas en textiel. Het gaat hier om de inzameling van afval bij circa 350 woningen.

Bij de begroting zal worden voorgesteld om in 2020 een investeringskrediet beschikbaar te stellen van € 98.000 voor 11 ondergrondse containers voor rest- en PMD afval. Hiermee wordt de afvalinzameling toekomstgericht en duurzaam.

Programma 8: Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling wordt er in 2020 en verder gewerkt aan de ruimtelijke ontwikkelingen van de projecten Vitaal Vogelenzang, Park Vogelenzang, Landgoed Dennenheuvel, en Project 1828. In de loop van 2019 zullen voorstellen aan de raad worden voorgelegd over de ontwikkeling van Blekersveld en Bispinckpark/Landje van Van Riessen. De kosten van de ontwikkeling

worden verhaald op de initiatiefnemer. Met de ontwikkeling van woningbouw dragen wij bij aan de gemaakte afspraken in het Regionale Actieprogramma Wonen (RAP). Na vaststelling van de Woonvisie dient de verordening Sociale Woningbouw 2016 geactualiseerd te worden. Om in de gemeente de juiste sturing te kunnen geven aan het middensegment in de woningbouw, is het noodzakelijk dat de gemeente een doelgroepen verordening opstelt.

Project Vitaal Vogelenzang

In vervolg op het raadsbesluit van 27 september 2018 en het collegebesluit van 26 maart 2019 wordt bij een volgend raadsbesluit een grondexploitatie vastgesteld. De lasten van de gemeente voor het project worden doorberekend in de begrote opbrengst van de te bouwen woningen. De afkoop van niet-gerealiseerde sociale huurwoningen (€ 720.000) komen ten laste van de grondexploitatie. Deze afkoop wordt gestort in het vereveningsfonds sociale woningbouw.

Meerkosten implementatie Omgevingswet

De Omgevingswet zal naar verwachting 1 januari 2021 in werking treden. Om de organisatie klaar te maken voor het werken met de nieuwe wet, is een aantal aanpassingen nodig, moeten digitale systemen aangeschaft worden en is een aantal projecten gestart. Bij de vaststelling door uw raad van het plan van aanpak (medio 2017) werd nog uitgegaan van inwerkingtreding in 2019. Daardoor is voor na die tijd geen budget geraamd. Nu de invoeringsdatum op 2021 is gericht, is het logisch voor de periode daarna (een derde implementatiejaar) extra budget te vragen, temeer nu aan de implementatie nog meer werkzaamheden zijn gekoppeld. Mede gelet op de voor de jaren 2018 en 2019 beschikbaar gestelde budgetten is een extra incidenteel budget benodigd van € 100.000.

Meerjarenperspectief en suggesties ombuigingen meerjarenbegroting t/m 2020 – 2023

De uit de hiervoor beschreven ontwikkelingen voortvloeiende financiële consequenties zijn gekwantificeerd en in onderstaand budgettair kader in beeld gebracht. In regel 8 zijn de effecten van de Kadernota 2020 te vinden, op regel 12 is het saldo materieel evenwicht te vinden waarbij de incidentele baten en lasten zijn geëlimineerd.

x € 1.000

- = nadeel
+ = voordeel

	MEERJARENBEGROTING 2020 - 2023 x € 1.000	2020	2021	2022	2023
1	Stand meerjarenbegroting in PRIMAIRE begroting 2019	741	860	501	561
2	Gevolgen septembercirculaire 2018	-76	-136	-133	-133
3	Besluitvorming nieuwe voorstellen begroting 2019	270	368	360	359
4	Amendement begroting 2019 (audio-/video-apparatuur raad)	-10	-10	-10	-9
5	BIJGESTELDE STAND meerjarenbegroting 2020-2023 inclusief nieuwe voorstellen en septembercirculaire 2018	925	1.082	718	778
6	Reeds genomen raadsbesluiten na begrotingsvaststelling:				
7	BIJGESTELDE STAND meerjarenbegroting 2020-2023	925	1.082	718	778
8	FINANCIELE EFFECTEN KADERNOTA 2020	-1.930	-1.331	-1.304	-1.294
9	BIJGESTELDE STAND meerjarenbegroting 2020-2023 inclusief financiële effecten kadernota 2020	-1.005	-249	-586	-516
10	Eliminatie opgenomen incidentele uitgaven en inkomsten financieel kader	592	699	-60	0
11	Eliminatie aanvragen incidenteel Kadernota 2020	-490			
12	Saldo materieel na correctie incidentele uitgaven en inkomsten	-1.107	-948	-526	-516

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de komende begrotingsjaren als gevolg van de ontwikkelingen in het sociaal domein sprake is van tekorten en niet wordt voldaan aan de eigen uitgangspunten en die van het financieel toezicht. De gemeente wordt opnieuw geconfronteerd met de noodzaak tot ombuigingen. Het is echter nog te vroeg om de omvang van de ombuigingen te kwantificeren. De effecten van de mei/juni circulaire 2019 zijn nog NIET bekend en ook de bij deze kadernota voorgestelde technische uitgangspunten (vooral andere inflatiecijfers) zijn nog NIET meegenomen. Het is niet te verwachten dat met de mei/juni circulaire het tekort voor 2020 en de tekorten voor de volgende jaren zullen zijn verdwenen. Op basis van de nu bekende informatie zou het begrotingssaldo na eliminatie van incidentele baten en lasten een tekort zien van rond de € 1 miljoen in 2020/2021 aflopend naar ongeveer € 0,5 miljoen in 2022 en 2023.

In 2021 is een herziening van het totale gemeentefonds op komst. Deze herziening beoogt de knelpunten in de verdeling van de middelen voor het sociaal domein op te lossen en 'nadeelgemeenten' mogelijk te compenseren. De komende maanden zullen wij over de voortgang en het plan van aanpak worden geïnformeerd. Het wachten op de uitkomsten hiervan ontslaat ons er niet van eigen verantwoordelijkheid te nemen.

Op basis van de nu bekende informatie zijn ombuigingen noodzakelijk om de begroting structureel en reëel te laten sluiten. Hieronder worden eerst de uitgangspunten voor deze ombuigingen geschetst en worden vervolgens suggesties voor ombuigingen gedaan.

In de periode vanaf 2011 is reeds circa € 4 miljoen omgebogen, waarbij een groot deel van dit bedrag een besparing was op de gemeentelijke organisatie. Er is bijvoorbeeld bespaard op taken, formatie, efficiency en het jarenlang niet doorvoeren van prijscompensatie op materiële budgetten. Vanuit dit kader zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd voor verdere ombuigingen.

Uitgangspunten ombuigingen:

1. **Het investeringsprogramma wordt conform uitgevoerd:** De gemeenteraad is in principe akkoord gegaan met investeringen in onderwijshuisvesting (IHP), wegen, riolen etc.. Om een bestendig beleid te voeren is het noodzakelijk om het lopend investeringsprogramma in deze collegeperiode voort te zetten;

2. **Bovenwettelijke voorzieningen afbouwen:** Uit de begrotingsanalyse 2017 kwam reeds naar voren dat 'de gemeente op te grote voet leeft'; daarom ligt het in de rede om de komende jaren bovenwettelijke taken en extra voorzieningen af te bouwen;
3. **Financiële prikkels ondersteunen beleid gemeente:** De gemeente kan '(on)gewenst gedrag' waar mogelijk en nodig met financiële prikkels proberen af te remmen of te stimuleren. Auto's kunnen bijvoorbeeld van de kust geweerd worden met een hoger parkeertarief en gemeentebelastingen kunnen 'groener' om duurzaam gedrag te stimuleren;
4. **Formatie intact laten:** Er wordt geen roofofbouw op de organisatie gepleegd om te voorkomen dat de organisatie/gemeente in een negatieve spiraal raakt en de uitvoering van taken in het gedrang komt. De bestuurskracht van de gemeente moet immers op peil blijven.

Suggesties ombuigingen

Batenkant:

Verhogen toeristenbelasting met € 0,75.

Parkeerbelasting strand verder verhogen: gebruik autoverkeer naar strand afremmen en zo tevens extra baten genereren.

Lastenkant:

Muziekschool, bibliotheek, vakonderwijs gymnastiek

Uit onder meer de begrotingsanalyse 2017 en bij een inventarisatie ombuigingen 2014 – 2017 kwamen de muziekschool en bibliotheek naar voren als besparingsmogelijkheden.

Maar ook bijvoorbeeld het niet langer meer bekostigen van vakonderwijs gymnastiek was een mogelijkheid. Wat betreft dit laatste wordt overigens in deze kadernota voorgesteld om dit budget af te schaffen. De sterke stijging van de gemeentelijke lasten op het vlak van onderwijshuisvesting, als gevolg van het uitvoeren van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs, maken het logisch hierop te bezuinigen. Voorgesteld wordt om het budget met 50% te verminderen maar scholen maximale vrijheid te geven over de besteding van de overblijvende € 6.500 per school. De opbrengsten hiervan lopen op van € 34.000 in 2021 tot € 104.000 in 2023.

Minder vragen raad/burgers beantwoorden

Bij de begroting 2019 is besloten om de ambtelijke capaciteit met 3 fte te verhogen om vragen van raad en burgers te beantwoorden (kosten € 210.000). Op 18 april 2019 is door de gemeenteraad een motie aangenomen om het aantal vragen te beperken, de effecten hiervan worden onderzocht.

Kosten sociaal domein / subsidies e.a. beperken

De taken sociaal domein zijn met een korting van het Rijk naar gemeenten overgedragen in de verwachting dat gemeenten deze taken doelmatiger en effectiever kunnen uitvoeren (transformatieopgave). Nu de transitie (invoering) is afgerond wordt ingezet op de transformatieopgave die moet leiden tot een effectieve zorg tegen lagere kosten voor de gemeente. Verder komen bovenwettelijke voorzieningen in sociaal domein/subsidies etc. in aanmerking om te worden afgebouwd.

Veel van de maatregelen aan de lastenkant vergen verdere voorbereiding en besluitvorming en kunnen niet van de ene op de andere dag worden ingevoerd.

Onzekerheden en verder proces besluitvorming

- Effect mei/junicirculaire onbekend (financiële consequenties Algemene Uitkering)
- Van niet alle voorstellen zijn de financiële consequenties bekend (bijstelling lastenkant)
- Niet bekend is met welke verdere kostenstijging Jeugdzorg zo nodig rekening moet worden gehouden
- Mogelijk worden nog nieuwe voorstellen ingediend bij het begrotingsproces 2020
- Doorrekening inflatiepercentages CPB e.a. (bijstellen loon- en materiële budgetten e.a.)
- Actualisering investeringsprogramma (bijstelling kapitaallasten)
- Herziening gemeentefonds per 2021

Naar verwachting is in juni 2019 meer bekend en wordt in de zomer de ontwerpbegroting 2020 opgesteld op basis van de Kadernota 2020 en de mening van de raad over voorgaande suggesties. Bij de behandeling van de begroting 2020 zullen de voorstellen verder worden uitgewerkt en onderdeel uitmaken van het begrotingsproces 2020 en volgende jaren. Definitieve besluitvorming is bij de Kadernota 2020 niet aan de orde.

5. Investerings

Onderstaand is ter informatie een geconsolideerd overzicht van het lopend investeringsprogramma opgenomen. In het kader van het begrotingsproces 2020 wordt het investeringsprogramma aangepast en wordt besloten over de investeringen jaarschrijf 2020.

	2020	2021	2022	2023
Investerings overhead	-177.000	-40.000	0	-100.000
Investerings brandweerkazerne	-2.100.000			
Investerings verkeer en vervoer	-1.003.300	-479.950	-819.700	-156.500
Investerings Zeeweg	-764.640			
Investerings onderwijshuisvesting	-3.669.000	-4.561.000	-4.611.000	0
Investerings openbaar groen	-534.000	-236.000	-230.000	0
Investerings riolering	-1.419.550	-1.521.650	-1.410.000	-1.000.000
Investerings afvalexploitatie	-98.000			
Totaal	-9.765.490	-6.838.600	-7.070.700	-1.256.500